

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดกรอบความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนและความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะการพัฒนาโดยทั่วไป อย่างไรก็ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ก็ยังคงยึดกระบวนการพัฒนาใหม่ดังกล่าว และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมในการดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผน ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินการพัฒนาตามบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละภาคส่วน ด้วยการจัดทำและใช้แผนระดับต่างๆ เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนและปรับระบบการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณ รวมทั้งปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบให้เอื้อพัฒนาสร้างองค์ความรู้ เพื่อหนุนเสริมการขับเคลื่อนให้สัมฤทธิ์ผล และให้มีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ (อาทิตย์ สองเสนา. 2550 : 21-30)

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารงาน หากประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นเรื่อยๆ ใ้ได้ก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคม นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง การมีส่วนร่วมของประชาชน ยังเป็นเงื่อนไขหลักของระบบประชาธิปไตย และยังช่วยให้กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและโครงการต่างๆ ของรัฐบาลเป็นไปด้วยความรอบคอบ ลดความขัดแย้งในสังคมและบังเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งแก่ชุมชนและสังคมประเทศชาติ (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. 2543 : 12)

การมีส่วนร่วมของประชาชน เริ่มปรากฏในกฎหมายสูงสุดคือในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยบัญญัติให้รัฐส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งบัญญัติไว้ในหมวด 7 ว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน นั่นก็คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามที่กำหนดในหมวด 3 และหมวด 5 แห่งรัฐธรรมนูญ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา 270 ออกจากตำแหน่งได้ และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ ในหมวดที่ 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น ตามมาตรา 281 มาตรา 286 มาตรา 287 และมาตรา 290 ก็ยังได้ระบุประชาชนในระดับท้องถิ่นก็มีบทบาททางการเมืองด้วย (บรรศักดิ์ อุวรรณ โณ. 2545 : 17)

การเมืองท้องถิ่นทุกรูปแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง (Political participation) อย่างกว้างขวางโดยนัยนี้เทศบาล จึงเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่สำคัญและมีส่วนในการสร้างเสริมความมั่นคงแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา (Developing countries) เช่น ประเทศไทย เทศบาลจึงเป็นสถาบันทางการเมืองการปกครองอันสำคัญในการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมได้ (ไชยพร ตันจักษ์ตานนท์. 2536 :3)

เทศบาลตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552 ปัจจุบันมีจำนวนประชากร รวม 7,958 คน มีเขตพื้นที่รับผิดชอบทั้งสิ้น 14 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านอัคระ หมู่ที่ 2 บ้านนาแล หมู่ที่ 3 บ้านโพนเต่า หมู่ที่ 4 บ้านอัคระ หมู่ที่ 5 บ้านอัคระ หมู่ที่ 6 บ้านน้ำเกลือ หมู่ที่ 7 บ้านเทพประสิทธิ์ หมู่ที่ 8 บ้านโนนสะอาด หมู่ที่ 9 บ้านพิบูลย์ชัย หมู่ที่ 10 บ้านอวยศรี หมู่ที่ 11 บ้านศรีสมเด็จ หมู่ที่ 12 บ้านโพนเต่า หมู่ที่ 13 บ้านอัคระ และหมู่ที่ 14 บ้านอัคระ ซึ่งจัดเป็นเทศบาลตำบลขนาดเล็ก

จากข้อมูลการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการเข้าร่วมประชาคมหมู่บ้านจะเห็นได้ว่าการใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์สูงถึงร้อยละ 70 ส่วนการเข้าร่วมประชาคมหมู่บ้านอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ คือ ร้อยละ 35 เช่น การเข้าร่วมประชาคมจัดทำแผนพัฒนาสามปี หรือการประชุมในโอกาสที่ เทศบาลมีหนังสือเชิญประชุม (เทศบาลตำบลอัคระคำ. 2553 : 12) ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลอัคระคำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการดำเนินงาน

ของเทศบาลตำบลจะส่งผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชน โดยตรงและเป็นหัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หากประชาชนได้รับการส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองอย่างจริงจัง นับแต่การเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ การรวมกลุ่มผลประโยชน์ และการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาในฐานะประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอัคระคำและเป็นพนักงานเทศบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในเทศบาลตำบลอัคระคำ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ตลอดจนข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อนำข้อเสนอที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เสนอต่อคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลอัคระคำ พิจารณากำหนดเป็นแผนและโครงการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ และหมู่บ้านที่อาศัยอยู่
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานการศึกษา

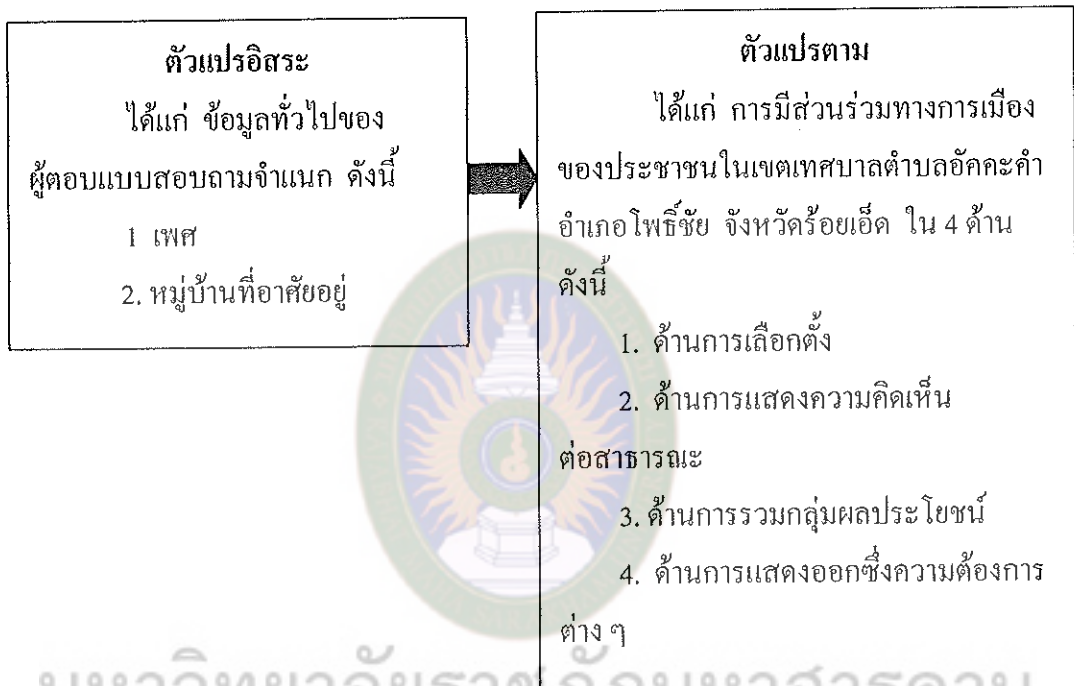
1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก
2. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศและหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ แตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน

ขอบเขตการศึกษา

1. ด้านพื้นที่ คือ เทศบาลตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
2. ด้านเนื้อหา ปรับปรุงตามกรอบแนวคิดของ คัมมิงส์และไวส์ (Cummings and Wisc. 1971 : 13-17 ; อ้างถึงใน นัจฎีกาล ศรีจันทร์โท. 2552 : 22) 4 ด้าน ดังนี้
 - 2.1 ด้านการเลือกตั้ง
 - 2.2 ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ
 - 2.3 ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์
 - 2.4 ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 3.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป และมีสิทธิเลือกตั้ง ที่มีชื่อตามทะเบียนราษฎรในเขตเทศบาลตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ครอบคลุม 1 คน รวม 1,816 คน (เทศบาลตำบลอัคระคำ. 2553 : 3)
 - 3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป และมีสิทธิเลือกตั้ง ที่มีชื่อตามทะเบียนราษฎรในเขตเทศบาลตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของยามานะ (Yamane. 1973 : 727) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 328 คน
4. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา จำแนกเป็น
 - 4.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนก ดังนี้
 - 4.1.1 เพศ
 - 4.1.2 หมู่บ้านที่อาศัยอยู่
 - 4.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนในเขต เทศบาลตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ใน 4 ด้าน ดังนี้
 - 4.2.1 ด้านการเลือกตั้ง
 - 4.2.2 ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ
 - 4.2.3 ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์
 - 4.2.4 ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ
5. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ระหว่าง เดือน มกราคม – มีนาคม 2554

กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ ดังนี้

นियามศัพท์เฉพาะ

การค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล อัคคะคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ศึกษาได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

ประชาชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปและมีสิทธิเลือกตั้งมีชื่อตามทะเบียนราษฎร ที่อาศัยอยู่ในเขต เทศบาลตำบลอัคคะคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

เทศบาล หมายถึง องค์การปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม ถึงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552 ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึงเทศบาล ตำบลอัคคะคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนภายในสังคมมีความต้องการที่จะเข้ามามีบทบาททางการเมืองเพื่อให้ตนเองหรือกลุ่มเกิดพลังในการต่อรองในเรื่องต่างๆ อันจะนำมาซึ่ง การกำหนดนโยบายสาธารณะ การบริหารการปกครอง ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล อัคคะคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการเลือกตั้ง หมายถึง การที่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอัคคะคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง ดังนี้ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง นายกเทศมนตรี การไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การสนใจลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาเทศบาล การติดตามข่าวสารการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง การรณรงค์ให้ ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การอบรมให้ความรู้เรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การต่อต้านการ ซื้อสิทธิขายเสียง การเสนอปัญหาการเลือกตั้งในหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้ง

2. ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ หมายถึง การที่ประชาชนในเขต เทศบาลตำบลอัคคะคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง ดังนี้ ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการกำหนดนโยบายของเทศบาล การติดตามผลการดำเนินงานของ เทศบาล แสดงความคิดเห็นในการพัฒนาหมู่บ้าน แสดงความคิดเห็นในการวางแผนพัฒนา ของเทศบาล การ คัดค้านการวางแผนพัฒนาของเทศบาลที่ไม่เหมาะสม มีส่วนร่วมในการ พัฒนาท้องถิ่นเป็นประจำ

3. ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลอัคคะคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง ดังนี้ เข้าร่วมกลุ่ม ผลประโยชน์ทางการเมือง แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม การผลักดันให้เทศบาล

ตอบสนองความต้องการ การรวมกลุ่มเสนอปัญหาสาธารณะ และการต่อรองผลประโยชน์กับเทศบาล

4. การมีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ หมายถึง การที่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง ดังนี้ การร่วมเสนอโครงการต่างๆ ที่หมู่บ้านต้องการ เสนอเรื่องเรียนการให้บริการด้านต่างๆ แสดงออกซึ่งความต้องการด้านการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก แสดงออกซึ่งความต้องการด้านการรักษาความสะอาดของถนน ทางเดินที่สาธารณะและการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล แสดงออกซึ่งความต้องการด้านการระงับโรคติดต่อ แสดงออกซึ่งความต้องการด้านการให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง แสดงออกซึ่งความต้องการด้านการให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม แสดงออกซึ่งความต้องการด้านการส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ และผู้พิการ แสดงออกซึ่งความต้องการด้านการบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

ประโยชน์การศึกษา

ข้อเสนอนี้ได้จากการศึกษาสามารถนำเสนอ คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด รวมถึงคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลอื่น ๆ ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อพิจารณานำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อไป

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY